

N:o 57.

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1891, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående godtgörelse till fanjunkaren vid kongl. Vestgöta-Dals regemente Oscar Theodor Bäfverfeldt och hans maka Maria Fernanda Benedicta Bäfverfeldt, född Nielsen, för den förlust de, genom förre svenske och norske generalkonsuln i Genève A. M. von Schæcks tillskyndande, lidit.

(1:a U. A.)

Uti en den 13 mars 1891 till Riksdagen aflåten proposition (n:o 54) har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att till godtgörande af den förlust, som tillskyndats fanjunkaren vid kongl. Vestgöta-Dals regemente Oscar Theodor Bäfverfeldt och hans hustru Maria Fernanda Benedicta Bäfverfeldt, född Nielsen, derigenom att förre svenske och norske generalkonsuln i Genève Adolph Martin von Schæck, som den 4 augusti 1886 för makarne Bäfverfeldts räkning uppburit hustru Bäfverfeldt, enligt testamente efter enkan Theresia L'Orsa, född Baumer, i Rheinfelden, kantonen Aargau i Schweiz, tillfallna medel, tjugutretusen ett hundra sextiotre francs 10 centimes, men underlåtit att derför redovisa, måtte af Sveriges inestående andel i konsulskassan för år 1890 till makarne Bäfverfeldt utbetalas ett belopp af sexton tusen sex hundra sjuttiosju kronor 43 öre, under vilkor, att makarne Bäfverfeldt på utrikesdepartementet öfverläte rättigheten att uppbära hvad von

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 4 Saml. 1 Afd. 38 Häft. (N:o 57.)

Schæck genom domstolens i Prag utslag den 28 oktober 1890 förpligtats att till bemålde makar gälda.

Såsom af det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver utrikesdepartementsärenden af den 13 nästlidne mars inhemtas, hade fanjunkaren Bäfverfeldt i skrivelser till utrikesdepartementet den 6 juni och 17 oktober 1885, under anförande att en hans hustrus släktning, enkefru Theresia L'Orsa, född Baumer, som afidit den 9 nästföretgågne april i Rheinfeldens i kantonen Aargau i Schweiz, skulle hafva insatt hans hustru till en af sina hufvudarfvingar, begärt departementets mellankomst för bevakande af hustruns intressen och utbekommande af arfsmedlen efter bemålde L'Orsa, för hvilket ändamål han jemväl bifogat en af honom och hans hustru undertecknad, på innehafvaren stäld fullmägt.

Som det vore mycket vanligt, att enskilda personer begärde utrikesdepartementets bemedling för uttagande af dem utomlands tillfallna arf, enär departementet för sådant ändamål kunde anlita vederbörande beskickning eller närmaste konsul i det land, der arvet fallit, hade departementet ansett sig icke böra neka denna begäran, och makarne Bäfverfeldts fullmägt hade jemte tillhörande handlingar den 26 oktober 1885 blifvit öfversänd till dåvarande svenske och norske generalkonsuln i Genève, Adolph Martin von Schæck, med anmodan att vidtaga nödiga åtgärder för testamentsmedlens utbekommande. De om honom vid hans utnämning år 1883 inhemtade upplysningar hade ådagalagt, att han hade godt anseende, att han egde ekonomiskt oberoende, och att han, som vore österrikisk undersåte, dessutom sedan 1861 hade förtroendet att vara österrikisk-ungersk konsul på platsen. Han hade efter sitt tillträde till generalkonsulsbefattningen alltid fullgjort sina åligganden till utrikesdepartementets fullkomliga belåtenhet, och hans personlighet syntes i alla afseenden erbjuda full säkerhet för att fullmagten med trygghet kunde till honom öfverlätas. Då von Schæck den 30 november 1885 meddelade, att han af advokatfirman Kurz & Stierli i Aarau, som hade sig anförtrödd boutredningen efter enkefru L'Orsa, anmodats från makarne Bäfverfeldt anskaffa ett förskott af 100 francs till betäckande af en del med utredningen förbundna kostnader, hade denna i arfsmål vanliga begäran icke gifvit någon anledning till misstanke. Förskottet lemnades af Bäfverfeldt och öfversändes den 19 december 1885 till von Schæck. Den 9 januari 1886 insände von Schæck ett af ofvanbemålde advokater uppsatt utlåtande rörande fördelningen af enkan L'Orsas kvarlåtenskap, utvisande att 22,500 francs tillfölle Bäfverfeldts hustru, och sedan det uppgjorda delningsförslaget blifvit af Bäfverfeldt godkändt

den 6 februari 1886, hade von Schæck härom den 8 i samma månad underrättats.

Sedan, på sätt å sid. 4 af statsrådsprotokollet meddelats, von Schæck upprepade gånger af departementet påmint att redovisa arfsmedlen, anmälde Bäfverfeldt den 23 augusti 1887 i departementet, att han, som under sommaren företagit en resa till Schweiz för att på ort och ställe förvissa sig om anledningen till dröjsmålet med utredningen, derunder inhemtat från advokaterna Kurz & Stierli, att von Schæck redan den 13 juli 1886 skulle för makarne Bäfverfeldts räkning hafva uppburit omkring 24,000 francs. Från departementet afläts med anledning deraf samma dag befallning till von Schæck att genast inkomma med fullständig förklaring. Von Schæck, som, då han mottagit denna skrifvelse, befunnit sig i Karlsbad i Böhmen, svarade genast att här föreläge ett missförstånd och att han, så snart han återkommit till Genève, skulle ordna angelägenheten. Men sedan departementet ytterligare förstärkt honom att inkomma med fullständig förklaring, hade von Schæck den 7 oktober 1887 från Bregenz i Schweiz aflåtit ett telegram, deri han uppgaf sig hafva i slutet af augusti månad samma år uppburit omkring 23,000 francs, och upprepade sin försäkran att efter återkomsten till Genève ordna saken.

Vid sådant förhållande, yttrar ministern för utrikes ärendena å sid. 4 i statsrådsprotokollet, blef det nödvändigt att afsända ett ombud för att söka åstadkomma utredning af von Schæcks affärsställning och möjligheten för honom att bereda ersättning åt makarne Bäfverfeldt för den förlust, hvaraf de hotades. Dävarande ministern för utrikes ärendena meddelade följaktligen den 13 oktober 1887 legationsrådet vid beskickningen i Paris grefve G. Lewenhaupt befallning att afresa till Bregenz, der von Schæck uppgaf sig ligga sjuk, i ändamål att afkräfvat honom redovisning och om möjligt ordna saken.

Grefve Lewenhaupt hade derefter sammanträffat i Bregenz med von Schæck, hvarvid denne slutligen tillstått att han redan år 1886, såsom af advokatfirman Kurz & Stierli uppgifvits, uppburit de makarne Bäfverfeldt tillkommande testamentsmedlen, likasom ock förut de af Bäfverfeldt förskottsvis till kostnaders betäckande utbetalade 100 francs, men på samma gång förklarat, att han på grund af iråkad ekonomisk förlägenhet icke vore i tillfälle därför lemna redovisning. Grefve Lewenhaupt hade äfven i Genève erhållit dåliga underrättelser om von Schæcks affärsställning i det man meddelat honom, att von Schæck, som på sin tid egt en icke obetydlig förmögenhet, blifvit fullständigt ruinerad genom olyckliga spekulationer och derigenom att han för att gifva sig sken af rikedom

fortfarit att föra ett kostsamtlefnadssätt. I Genève saknade han alla tillgångar, och den egendom, som hans hustru der hade, uppgafs vara redan in-tecknad till högt belopp.

Sedan ministern för utrikes ärendena derefter å sid. 5 och 6 af statsrådsprotokollet redogjort för åtgärder, som vidtagits för att hos von Schæck indrifva testamentsmedlen, och huru denne genom utslag den 28 oktober 1890 af domstol i Prag förpligtats att ersätta Maria Bäfverfeldt, född Nielsen, henne tillkommande 23,163 francs 10 centimes jemte 5 procents ränta för tre år räknade till baka från den 18 oktober 1890 och till dess beloppet ersättes, afvensom att gälda rättegångskostnader, erinrar ministern för utrikes ärendena, huru som i den förut omnämnda, under den 14 oktober 1889 ingifna ansökningen Bäfverfeldt anhållit, att, då, enligt hans förmening, utrikesdepartementet uraktlätit att utöfva den kontroll och vidtaga de åtgärder, som för skyddandet af hans rätt varit behöfliga, samt då det under hvarje förhållande kunde anses med billighet och rättvisa förenligt, att staten skyddade enskild person från förlust, som uppstode genom oredlighet af en statens tjänsteman, Kongl. Maj:t täcktes antingen ur utrikesdepartementets fonder för hans räkning och till betäckande af den förlust, han genom von Scæcks åtgöranden lidit, anvisa ett belopp, motsvarande dels de förskingrade testamentsmedlen, nemligen 23,163 francs 10 centimes jemte fem procents årlig ränta derå från den dag, då medlen af von Schæck lyftes eller den 4 augusti 1886, dels ock det belopp af 100 francs, som han för medlens utfående måst i förskott utgifva, men som till afsedt ändamål icke användts, utan jemväl af von Schæck förskingrats, eller ock till Riksdagen aflåta proposition om nämnda belopps utbetalande till honom af statsverkets medel.

I en senare ingifven skrift af den 27 sistlidne januari hade Bäfverfeldt anført, att han dåmera från utrikesdepartementet mottagit under rättelse att, sedan von Schæck genom domstols utslag fått sig ålagdt att utgifva det förskingrade beloppet, åtgärder blifvit genom departementet vidtagna för utbekommande af berörda belopp, men att den person, som af departementet fått detta uppdrag sig anförtrodt, förklarar, att icke någon anledning funnes att förmoda, att von Schæck komme att befinnas ega några tillgångar till skuldens betäckande; och då Bäfverfeldt sålunda med största sannolikhet komme att förlora ifrågavarande medel, hvilka för honom vore af högst betydande värde, och detta ehuru han för medlens säkra utfående vändt sig till det håll — utrikesdepartementet — hvarifrån den största trygghet varit att påräkna, hade Bäfverfeldt anhållit att, om Kongl. Maj:t ej täcktes af

tillgängliga medel anvisa det belopp, som Bäfverfeldt enligt sin förut ingifna ansökning genom von Schæcks åtgörande gått förlustig, Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning om nämnda belopps utgörande till Bäfverfeldt antingen genast eller då sådana bevis, som Riksdagen kunde komma att fordra, till utrikesdepartementet ankommit, att ej några medel kunnat af von Schæck utbekommas, eller ock, om mot förmodan någon del af det förskingrade beloppet skulle af von Schæck kunna utfås, att Bäfverfeldt måtte af anvisade medel godtgöras den i så fall uppstående bristen.

Enligt ett af advokaten Rosenbacher den 15 sistlidne februari insändt protokoll hade vid anställd exekution blifvit ådagalagdt, att von Schæck saknade tillgångar till fullgörande af den honom ålagda ersättningskyldighet.

Af den framställning i ämnet, ministern för utrikes ärendena lémnat, ansåge han framgå, att utrikesdepartementets befattning med ärendet bestått deruti, att departementet på Bäfverfeldts begäran om dess medverkan till testamentsmedlens utbekommande öfverlemnade den af honom och hans hustru utfärdade fullmakt till dåvarande generalkonsuln i Genève A. M. von Schæck samt derefter, sedan denne visat sig hafva svikit det honom lemnade förtroendet, i allt hvad på departementet ankommit, sökt att bereda makarne Bäfverfeldt ersättning för den förlust de lidit.

En af de förnämsta anledningarna hvarför konsuler funnes anställda å orter, som icke vore sjöhamnar, vore, enligt hvad utrikesministern vidare anfört, just den, att de vore behöflige för utförande af enskilda uppdrag, och enligt konsulatförordningen vore alla konsuler skyldiga att lemna biträde för uttagande af arf, om de derom anmodades. Någon bestämd skyldighet för utrikesdepartementet att dervid biträda förefunnes icke, men erfarenheten hade visat, att det vore en stor fördel för arfsökande att erhålla biträde af departementet, och sedan lång tid till baka hade det varit en vedertagen praxis, som ännu fortfore, att departementet åtog sig att för uttagande af arf anlita de under departementet lydande konsuler, olönade så väl som lönade. När Bäfverfeldt anhöll om utrikesdepartementets medverkan för testamentsmedlens uttagande, saknade departementet därför anledning att icke tillmötesgå denna anhållan. Någon betänklighet kunde icke heller möta med hänsyn till von Schæcks person. Intet skäl hade nemligen då funnits att för bristande vederhäftighet eller oredlighet misstänka von Schæck, hvilken så väl och så länge lyckats upprätthålla skenet af den goda ekonomiska ställning, han egde vid sin utnämning till generalkonsul, att von

Schæck, ehuru de finansspekulationer, hvilka ledde till hans ruin, hufvudsakligen bedrifvits i Österrike, likväl fortfarande varit österrikisk konsul i Genève ännu i det ögonblick, när han skildes från sin befattning i de förenade rikenas tjänst.

Fanjunkaren Bäfverfeldt hade icke heller angifvit i hvad mån eller på hvilket sätt utrikesdepartementet skulle hafva underlåtit att, såsom det hette i hans ansökning, utöfva den kontroll och vidtaga de åtgärder, som för skyddandet af Bäfverfeldts rätt varit behöfliga. Det vore, enligt utrikesministerns åsigt, tydligt, att utrikesdepartementet icke kunde öfver sina talrika konsulattjänstemän utöfva en sådan uppsigt, att icke händelser af den art, hvarom nu vore fråga, kunde, särskildt bland olönade konsulter, hvilka vore affärsmän, någon gång inträffa. Och äfven om det skulle antagas, att underrättelse om testamentsmedlens utlemnande till von Schæck kunnat tidigare, än som nu skedde, erhållas, syntes det utrikesministern i allt fall, med numera vunnen kännedom om von Schæcks redan vid den tiden fullständigt undergräfdas ställning, vara stäldt utom allt tvifvel, att utrikesdepartementet icke skulle hunnit ingripa i tillräcklig tid för att förekomma medlens förskingring.

De mått och steg, hvilka, sedan förskingringen blifvit för utrikesdepartementet bekant, vidtagits i syfte att åt makarne Bäfverfeldt återvinna de förskingrade medlen, hade alla grundats på anvisningar och råd, lemnade af de advokater i Genève och Prag, hvilka departementet för ändamålet anlitat.

Vid anförda förhållanden ansåge utrikesministern visserligen all rättslig grund saknas för makarne Bäfverfeldts anspråk att af statsverket undfå ersättning för den förlust de lidit. Men då denna förlust åsamkats dem endast och allenast genom oredligheten hos en statens tjänsteman, åt hvilken uppdraget att uppbära de ifrågavarande medlen anförtrotts under den berättigade förutsättningen från makarne Bäfverfeldts sida, att deras rätt derigenom skulle säkrast bevaras, vore utrikesministern af den mening, att starka billighetsskäl föreläge för att staten här trädde emellan och beredde makarne Bäfverfeldt godtgörelse. Med hänsyn emellertid dertill, att, om ingen konsul funnits i Genève, makarne Bäfverfeldt i hvarje fall kunnat komma att anlita ett ombud, som förskingrat arfvat, med mindre än att de beslutat härifrån utsända något af dem personligen känt ombud, i hvilket fall de antagligen fått härför vidkännas utgifter, föga understigande hvad de dem tillfallna testamentsmedlen kunnat från den 4 augusti 1886, då desamma af von Schæck lyftades, inbringa i ränta med tillägg af det förskott å 100 francs, fanjunkaren Bäfverfeldt tillhandahållit för betäckande af kostnader i saken,

borde den ifrågasatta godtgörelsen till makarne Bäfverfeldt skäligen kunna begränsas till ett kapitalbelopp, motsvarande hvad von Schæck för deras räkning uppburit, eller 23,163 francs 10 centimes, utgörande i svenskt mynt 16,677 kronor 43 öre.

Derest det nyssnämnda beloppet finge till makarne Bäfverfeldt utbetalas, erfordrades icke anvisande härtill af särskildt anslag, då beloppet borde kunna utgå af den på Sverige belöpande andel i konsulskassans behållning år 1890, hvilken andel uppginge till 19,923 kronor 90 öre.

Ehuru särskild anledning numera icke funnes att antaga, att hos von Schæck kunde uttagas någon del af de genom honom förskingrade medlen, ansåge dock utrikesministern, vid en sådan utbetalning till makarne Bäfverfeldt, böra fästas det vilkor, att dessa på utrikesdepartementet öfverläte rättigheten att uppbära hvad von Schæck genom domstolens i Prag förut omförmälda utslag den 28 oktober 1890 förpligtats att till makarne gälda.

Af hvad till åberopade statsrådsprotokoll meddelats, synes, enligt utskottets uppfattning, framgå, att sedan, på derom framställd begäran, inom utrikesdepartementet lemnats biträde till bevakande af enskild persons rätt i afseende å förenämnda arfsangelägenhet, all omsorg egnats åt tillgodogörandet af den arfsberättigades anspråk. Då emellertid, oaktadt de omsigtsfulla åtgärder, som från departementets sida vidtagits, den arfsberättigade på grund af en såsom statens tjänsteman och ombud anställd utländsk persons oredlighet lidit förlust, sedan han dock till bevakande genom det allmännas försorg förtroendefullt öfverlemnats sina rättsanspråk, synes billigt vara, att denna förlust af allmänna medel vederbörande godtgöres; och finner utskottet ett ytterligare skäl till beredande af ersättning i detta fall förefinnas deruti, att, då otvifvelaktigt synnerligen stort gagn genom utrikesdepartementets biträde beredes svenske medborgare, som å utrikes ort hafva att göra rättsanspråk gällande, det är af vigt att den tillit, allmänheten i sådant hänseende hyser till departementet, icke rubbas.

Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 1 maj 1891.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

R e s e r v a t i o n e r :

af herr *S. Nilsson*;

af herr *I. Lyttkens*, som ansett staten icke ega någon skyldighet att utgifva den ifrågasatta ersättningen;

af herr *P. Andersson* mot vissa delar af motiveringen.

Herr *C. E. Casparsson* har begärt få antecknadt, att han icke inom utskottet närvarit vid förestående ärendes behandling.
